

Nr 11

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om förhöjning från och med den 1 april (eventuellt 1 maj) av tilldelningen av spritdrycker för motboksinnehavare.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II:81, av herr *Dickson* har hemställts, »att riksdagen med modifiering av tidigare fattad ståndpunkt måtte besluta att från och med den 1 april (eventuellt 1 maj) tilldelningen av spritdrycker för motboksinnehavare höjes till obegränsad kvantitet, alternativt sex eller tio liter per månad».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt 4 kap. 4 § förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker gäller som generell restriktion beträffande utminutereringen av spritdrycker, att högst fyra liter får inköpas per kalendermånad. Dessutom får efterhandsinköp äga rum under sex månader. Dessa bestämmelser modifieras emellertid av föreskrifterna i kungörelsen den 13 december 1946 angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med rusdrycker (de s. k. krisrestriktionerna), varigenom inköpsrätten begränsats till tre liter och tiden för efterhandsinköp avkortats till tre månader. Tillstånd att vid vissa tillfällen erhålla större tilldelning kan utverkas om särskilda skäl därtill finnes. Därjämte ingår individuella restriktioner som ett väsentligt led i det nu gällande kontrollsystemet för rusdryckernas tillhandahållande.

Vid 1954 års riksdag har, på grundval av bl .a. proposition nr 151, beslut fattats om nya riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken, varvid en ny försäljningslagstiftning för alkoholdrycker antagits att gälla från och med den 1 oktober 1955. Den nu gällande förordningen om försäljning av rusdrycker ersättes då med rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521). De genomförda åtgärderna innebär bl .a. att motbokssystemet avskaffas och att tyngdpunkten i nykterhetspolitiken i fortsättningen lägges på positiva nykterhetsfrämjande åtgärder av olika slag. I fråga om rätten att inköpa rusdrycker skall denna i princip vara fri för den som kommit till myndig ålder. Spritdrycker skall få köpas utan begränsning, och köpen skall icke registreras. Särskilda anordningar, främst en omedelbar utbyggnad av de positiva åtgärderna samt igångsättandet av en upp-

lysningskampanj, har beslutats i syfte att ernå en anpassning till den nya ordningen.

Som ett led i de sist avsedda övergångsanordningarna föreslogs i proposition nr 151 jämväl slopandet av ovannämnda krisrestriktioner från och med den 1 juli 1954, så att maximiransonen åter skulle bli fyra liter och efterhandsinköp skulle medges under sex månader. Särskilda utskottet vid 1954 års riksdag, som jämväl hade att pröva motionsvis framställda yrkanden av innebörd att 4 kap. 4 § i gällande försäljningsförordning skulle sättas ur kraft vid en tidigare tidpunkt än den 1 oktober 1955, anförde i sitt utlåtande nr 1 i förevarande del följande.

De olika förslag som framkommit att under tiden fram till den 1 oktober 1955 förändra gällande rusdrycksförsäljningsförordning i syfte att mildra övergången avstyrkes av utskottet.

Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka den av departementschefen förordade anordningen, att den administrativa förordningen om de s. k. krisrestriktionerna upphäves och därmed en nära nog automatisk höjning av maximitilldelningen å motböckerna i de olika tilldelningsklasserna genomföres.

Den förskjutning av konsumtionsvanorna i riktning mot en mera allmänt höjd rusdrycksförbrukning, vartill anordningen skulle kunna tjäna som en sporre, utgör enligt utskottets mening en föga tillfredsställande förberedelse för de måttfulla konsumtionsvanor den nya förordningen, i frihet under ansvar, avsetts skola grundlägga.

Utskottet var i förevarande del icke enhälligt. I en till utlåtandet fogad, med II betecknad reservation hemställdes om ändring från och med den 1 juli 1954 av 4 kap. 4 § i den gällande rusdrycksförsäljningsförordningen av huvudsaklig innebörd, att de s. k. krisrestriktionerna skulle inarbetas i förordningen samt att systembolagen skulle erhålla möjlighet att låta vissa motboksägare göra inköp utan att vara bundna av ransonering.

Reservanternas förslag avvisades emellertid av riksdagen, i första kammaren med 82 röster mot 31 (22 ledamöter avstod från att rösta) och i andra kammaren med 146 röster mot 48 (12 ledamöter avstod från att rösta).

I den föreliggande *motionen* har motionären uttalat, att han icke trodde på nyttan av den ifrågasatta upplysningskampanjen, vilken — enligt vad motionären fruktade — snarare komme att motverka sitt syfte och bli till skada. Även utan att det allmänna på sådant sätt bidroge till att människornas uppmärksamhet ytterligare koncentrerades på den kritiska dagen, hotade den 1 oktober att för många bli en brännpunkt för intresset. Något borde göras för att dämpa den begynnande psykos. Enligt motionärens mening borde tilldelningen på motböckerna redan vid ett tidigare datum över lag ökas till sex, tio eller gärna obegränsat antal liter per månad. De missförhållanden, som kunde uppstå av detta, vägde lätt mot vad man

vunne, nämligen ett uttunnande av det publika intresset för hela reformen och ett neddämpande av förväntningarna. Inga som helst kostnader krävdes för detta.

Utskottet. Enligt nu gällande bestämmelser om försäljning av rusdrycker är utminuteringsen av spritdrycker för motboks innehavare begränsad till högst tre liter per månad med rätt till efterhandsinköp under tre månader. För visst tillfälle kan dock större tilldelning medges, om särskilda skäl därtill finnes.

Enligt beslut vid 1954 års riksdag skall det nuvarande restriktiva systemet för tillhandahållande av rusdrycker från och med den 1 oktober 1955 ersättas med en friare ordning, enligt vilken rusdrycker i princip får inköpas utan begränsning.

I förevarande motion har framställts yrkande av innebörd att riksdagen, i syfte att mildra övergången till den nya försäljningsordningen för rusdrycker, måtte besluta sådan ändring av gällande bestämmelser, att motboks innehavare skulle från och med den 1 april (eller den 1 maj) erhålla obegränsad eller avsevärt höjd tilldelning av spritdrycker.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen hade föregående års riksdag, i anslutning till antagandet av den nya rusdrycksförsäljningsförordningen, att pröva ett yrkande om införandet från och med den 1 juli 1954 av en övergångsordning av i huvudsak samma innebörd som den i den föreliggande motionen föreslagna. Detta yrkande avvisades emellertid av riksdagen. Med hänsyn till de ingående överväganden, som ägnats här föreliggande och därmed sammanhängande spörsmål, bör enligt utskottets mening frågan om tidpunkten för spritransoneringens hävande betraktas som slutgiltigt avgjord. Utskottet vill härutinnan endast ytterligare hänvisa till att det skulle på ett synnerligen betänkligt sätt rubba förutsättningarna för redan vidtagna eller planerade åtgärder för övergång till det nya systemet, om spritransoneringen skulle hävas eller uppmjukas på sätt föreslås i föreliggande motion. Utskottet avstyrker fördens skull motionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II:81 av herr Dickson om förhöjning från
och med den 1 april (eventuellt 1 maj) av tilldelningen av
spritdrycker för motboks innehavare icke måtte föranleda
någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1955

På bevillningsutskottets vägnar:
ADOLV OLSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sjö Dahl, Heüman, Franzon, Eriksson, Söderquist, Velander, Niklasson, Snygg, Kronstrand och Bengtson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Olsson i Gävle, Orgård, Sjölin, Vigelsbo, Kollberg*, Kärrlander, Henriksson, Edström, Anderson i Sundsvall och Persson i Appuna.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.